

Možnosti práce s nadanými dětmi ve škole

Autor: Šárka Portešová

Publikované: 27-02-2021

Většina z níže uvedených systémů školní péče o nadané děti existuje v zahraničí již řadu let. Zmíněné systémy přitom úspěšně fungují paralelně, vedle sebe, protože není možné říct, že jen jeden jediný přístup je nejlepší a optimální pro vzdělávání všech nadaných dětí. Konkrétní typ školy, její uspořádání a metody výuky, které škola praktikuje v souvislosti s pedagogickou péčí o nadané děti, volí rodič po konzultaci s učiteli a psychology. Tato volba se odvíjí zejména od aktuálního profilu schopností, osobnosti a od adaptačních, sociálních a emocionálních charakteristik nadaného dítěte.

Obecně existují ve světě tři hlavní, níže jmenované přístupy:

AKCELERACE

Mimořádně nadané dítě postupuje školními osnovami, v případě tohoto opatření, mnohem rychleji než ostatní děti. Může „přeskočit“ některý nebo některé ročníky, případně zahájit docházku dříve, než jeho vrstevníci. Tato eventualita se doporučuje dětem s nadprůměrným nadáním a velmi dobrou schopností sociální adaptace.

OBOHACOVÁNÍ OSNOV

Osnovy pro běžnou třídu jsou, v rámci tohoto postupu, obohacovány směrem k rozšíření a prohloubení učiva. Jedná se v podstatě o opak akcelerace. Dítě zůstává v běžné třídě, probírá však značně rozšířenou látku.

PÉČE O NADANÉ DĚTI V RÁMCI BĚŽNÉ TŘÍDY

(V tomto případě musí však jít o skutečnou, důslednou integraci, nejen ponechání nadaného dítěte v běžné třídě.)

Co je nutné zabezpečit:

- Seznámení učitelů s možnostmi identifikování a diagnostikování nadaných dětí, s možnými postupy a metodami, které mohou ve své třídě využít.
- Identifikování nadaných dětí ve třídě.
- Rozšíření obvyklých výukových materiálů určených pro ostatní žáky.
- Plánování dalších postupů práce s těmito vybranými dětmi.

Výhody tohoto přístupu:

- Není nutná reorganizace třídy.
- Třídní učitelé si mohou individuální program dětí sami organizovat.
- Dítě si nemusí zvykat na nový kolektiv.
- I další děti mohou občas na tomto individuálním programu participovat.

Nevýhody tohoto přístupu:

- Jiné priority, které musí učitel ve třídě často řešit, neumožňují věnovat se nadaným dětem za všech okolností.
- Učitel musí věnovat speciální čas a energii na přípravu individuálního plánu pro toto dítě.
- Ne všichni učitelé jsou ochotni zapojit se do vzdělávání nadaných dětí.
- Každá třída potřebuje speciální výukové materiály.

SKUPINY NĚKOLIKA NADANÝCH DĚTÍ V RÁMCI JEDNÉ TŘÍDY

Při realizování tohoto modelu se spojí rozumově nadané děti z jednoho ročníku do jedné skupiny a jsou integrovány do jedné běžné třídy. Tato skupina se tak učí jako celek podle individuálního programu v rámci běžné třídy.

Výhody tohoto přístupu:

- Ne všichni učitelé v ročníku musí pracovat s nadanými dětmi, tím se snižují požadavky na plánování a čas věnovaný speciální přípravě jednotlivých učitelů.
- V rámci běžné třídy se prohlubují sociální interakce mezi nadanými i nenadanými žáky.

Nevýhody tohoto přístupu:

- Tato třída může být vnímána jako elitářská.
- Na průměrné žáky v dané třídě s nadanými mohou být kladeny příliš velké nároky.

NADANÉ DĚTI V BĚŽNÉ TŘÍDĚ, JEJICHŽ VÝUKU V URČITÝCH OBLASTECH ORGANIZUJE SPECIÁLNÍ UČITEL

Ve všech třídách dané školy s daným modelem jsou identifikovány, případně psychologicky diagnostikovány, rozumově nadané děti. Všechny mají k dispozici speciální materiály a pomůcky pro nadané žáky, které si škola již dříve vytvořila. V určitých hodinách je k dispozici specialista na vzdělávání nadprůměrně nadaných žáků, který jejich výuku v těchto předmětech zcela vede. Speciální učitelé jsou absolventy specializačního studia pro práci s nadanými žáky.

Výhody tohoto přístupu:

- Každá škola si vytvoří vlastní plán vzdělávání nadaných dětí, postup integrace všech nadaných žáků. Systém je vytvořen až do konce základní školní docházky, čímž je přístupný pro všechny úrovně nadaných dětí.
- Třídní učitelé tak nejsou zahlceni individuální přípravou a péčí o nadané děti.
- Optimální využití času speciálního učitele i žáka
- Materiály jsou již vytvořeny pro všechny nadané děti, což umožňuje určitou konzistentní péči i zpětné ověřování vhodnosti a efektivity zvolených postupů.
- Dítě zůstává ve známém prostředí.

Nevýhody tohoto přístupu:

- Třídním učitelům může vadit, že částečně ztratili možnost ovlivňovat rozvoj nadaných dětí.
- Nutnost přítomnosti speciálního učitele nadaných dětí – koordinátora.

NADANÉ DĚTI, KTERÉ NA ČÁST DNE ODCHÁZEJÍ DO JINÉ TŘÍDY

Nadané děti odcházejí každý den nebo každý týden ke společné výuce s dalšími nadanými dětmi a opět se vrací na další předměty do své kmenové třídy. V těchto nově vytvořených skupinách mají speciální učitele, kteří je v daných oblastech vzdělávají.

Výhody tohoto přístupu:

- Studenti mají větší příležitost kontaktovat se s podobně nadanými vrstevníky, což je rozvíjí zejména v sociální oblasti.
- Žáci jsou vyučováni v souladu se speciálními postupy a osnovami, které odpovídají jejich schopnostem.
- Učitel se může dobře soustředit na vzdělávání poměrně homogenní skupiny nadaných dětí.
- Studenti jsou zároveň stále v kontaktu se svými vrstevníky.

Nevýhody tohoto přístupu:

- Každodenním „stěhováním“ se narušují hodiny v běžné třídě.
- Práci v kmenové třídě je nutno zorganizovat tak, aby nadaní žáci „nepřišli“ o některé důležité přednášky - nutno sladit aktivity obou učitelů.
- Vytvoření rozvrhu je složité.
- Ostatní děti nemusí mít pro toto „dvojí“ vzdělávání pochopení, může je to demotivovat.

SPECIÁLNÍ TŘÍDY PRO NADANÉ ŽÁKY V BĚŽNÉ ŠKOLE

Nadaní studenti jsou po důkladné identifikaci a diagnostice začleněni do speciálních tříd pro nadané žáky. V těchto třídách obvykle vyučuje jeden nebo více učitelů, kteří mají speciální vzdělání v oblasti péče a vzdělávání nadaných dětí. Zvýšený počet učitelů bývá při tomto vzdělávacím opatření nutností zejména proto, aby se dostatečně respektovaly individuální vzdělávací potřeby jednotlivých dětí, jejichž profil schopností, byť leží v oblasti nadprůměru, se může velice lišit.

Výhody tohoto přístupu:

- Speciální osnovy a vyučovací postup může být v tomto případě velmi dobře sladěn.
- K dispozici jsou speciální učebnice a materiály jakožto běžná součást výuky.
- Učitelé pracují s homogenní výkonnostní skupinou a mohou tak postupovat velmi rychle.

Nevýhody tohoto přístupu:

- Obviňování z elitářství.
- Taková třída je obvykle jen jedna ve větším městě, což často vyžaduje dojíždění nebo stěhování se.

<https://www.nadanedeti.cz/odborne-zdroje-clanky-moznosti-prace>